

QUÆSTIO XXV.

SUMMARI A.

EX CLARO.

- 1 Vasallus an possit dominum in jus vocare sine venia.
- 2 Et an possit contra eum intentare interdictionem Unde vi.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 Equid vasallus dominum feudi in jus vocare sine venia possit.
- 2 Quatenus vasallus differat à liberto.
- 3 Senibus exhibenda reverentia à junioribus.
- 4 An vasallus interdictione Unde vi contra dominum ex- periri queat.

TU scis, quod vasallus tenetur domino reverentiam exhibere; Quæro, nunquid (a) possit vasallus dominum in jus vocare sine venia? Videtur, quod non, exemplo liberti, Regulariter enim valet argumentum de liberto ad vasallum, & contra, ut tenent communiter Doctores, teste Molin. in consuetud. Paris. feud. §. 1. gl. 4. post n. 36. Sed tu dic (b) contrarium, scilicet, quod imo potest illi sine venia in jus vocare. Nam in consuetudinibus feudorum non est locus his (c) ambagibus. Ita tenuit gloss. in c. 1. in verbo, Reverentia. de mil. vasal. qui contumax est. Et est communis opin. ut attestatur (d) Alex. in l. generaliter. n. 7. ff. de in jus voc. Et ita semper vidi servari.

Item quæro, pone quod dominus spoliaverit vasallum feudo de facto, vel aliter vim ei intulerit, nunquid (e) poterit vasallus contra eum intentare interdictionem Unde vi? dicam infra lib. 7. §. actio.

ADDITIONES.

(a) **N** Unquid possit vasallus dominum in jus vocare sine venia.] Quod vasallus dominum feudi sine venia imperatione in jus vocare possit, crebrius obviat, ut post Clarum hic nostrum, & alios testatur Schraderus in tractat. feud. part. 6. cap. 7. n. 19. ad finem, & part. 10. sect. 8. num. 54. 58. & seq. Mynsinger. cent. 4. observat. 92. Kirchovius in thesaur. commun. opin. cent. 4. conclus. 97. Vultejus lib. 1. de feud. cap. 10. num. 22. & Andreas Gail. lib. singul. de pirrationibus, observat. 15. nu. 4. Neque * hic comparationi liberti, & vasalli ullus dari potest locus: cum vasallus nihil à domino aliud obtineat, quam feudum, & libertus vero à patrono libertatem, rem inestimabilem, adeoque novam quodammodo vitam habeat. l. libertas, 106. ff. de reg. jur. Neque etiam valida consequentia est: vasallus domino feudi debet exhibere reverentiam. c. unico, ibi salva reverentia de milite vasallo, qui contumax est, tit. 22. lib. 2. F. Nam * senibus quoque exhibenda est reverentia à junioribus: & tamen non protinus sequitur, illos ab hie non nisi impetrata venia, recte in jus vocari. Ad cuius rei confirmationem plures auctoritates coarctavi in §. penales, 12. numer. 28. Instit. de actionib. HARP.

(b) **Contrarium.**] Adde, & vide de ista communi per Roland. in consil. 18. nu. 10. vol. 2. & dixi in collecta mea commun. opin. in verbo, Vasallus, sub nu. 13. Adde, & per Cephal. qui dicit hanc veriorum, & crebriorem sententiam in consil. 241. n. 111. GIACH.

(c) **Ambagibus.**] Limita ut per Roland. d. consil. 18. num. 15. & dixi ubi supra. Et quid de vasallo, venia non petita vocante matrem domini sui in jus? vide per Rol. consil. 17. n. 7. cum multis seq. & nu. 30. 34. lib. 2. GIACH.

(d) **Alex.**] Idem dixit Jas. in l. si non sortem, §. libertus ff. de cond. indeb. & Nicol. Everhard. in 4o

pic. legal. loc. 59. ut refert Mynsinger. observ. 92. cent. 3. GIACH.

(e) **Nunquid poterit vasallus contra eum intentare interdictionem Unde vi.**] Quod vasallus interdictione Unde vi contra dominum experiri non possit, communis & vera opinio est, teste Z. in epit. feud. part. 11. num. 23. & seq. de qua consulatur Menochius recond. per. possess. remed. 1. n. 94. Rosenthal. in tract. feud. cap. 10. conclus. 23. n. 1. & 5. & Forner. de feud. esp. 16. n. 3. HARP.

QUÆSTIO XXVI.

SUMMARI A.

EX CLARO.

- 1 Duplicem esse investituram, propriam, & abusivam.
- 2 Et an dominus qui investivit per investituram abusivam, teneatur etiam tradere præcise possessionem rei feudalis.
- 3 Et quid si tantummodo feudum promiserit.
- 4 Et quid si vasallus ab ea ceciderit.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 An, & quatenus dominus, qui investivit aliquem de feudo per investituram abusivam, ad traditionem rei feudalis teneatur.
- 2 Vocabulum (omnimodo) præcisam significationem habet.
- 3 Duobus de feudo diverso tempore investitis, quis eorum præferatur, remissive.

DEbes scire, quod duplex est investitura: A prima praveat secunde, vide per Rimin. jun. consil. 396. n. 37. ubi commemorat exemplum de donatione facta à Papa Urbano Bald. de Castro in comitatu Eugubii, qui postea illud alteri donavit: & Bald. nunquam potuit illius castri possessionem obtinere, tamen longo tempore litigaverit in curia Romana. Vide tamen alium cons. ejusd. Rimin. jun. 444. ubi ex duabus investituris factis in bonis emphyteuticis tenetur prævalere secundo factam ab eod. Prælo. Et quando cognati præferendi sint agnatis in investitura recipienda; vide per eund. Rim. cons. 461. GIACH.

(d) **Jacob.**] Qui limitat, nisi domino supervenisset aliqua exceptio excludiva, puta, præscriptionis. GIACH.

Quæro nunc, dominus investivit aliquem de feudo per investituram abusivam; nunquid (b) tenebitur etiam præcise illi tradere possessionem rei feudalis? Resp. quod sic, c. 1. §. si facta, si de feudo desim. sue. controv. nisi tamen dominus (c) post factam hujusmodi investituram abusivam investivisset alium de feudo, & tradidisset illi actualem possessionem. Nam eo casu iste secundus præferatur, & dominus præstando interesse illi primo liberatur. Ita dixit gloss. in d. c. si facta, quam dicit esse communiter approbatam Jac. in dict. verbo, Investivi talem, n. 4.

Sed pone, dominus solummodo promisit feudum, non tamen fecit aliquam investituram, nunquid tenebitur præcise tradere possessionem ipsius feudi? Resp. quod non, sed tantum erit obligatus ad interesse. Ita eleganter dixit And. de Iser. in d. §. si facta, quem cæteri Scribentes sequuntur, ut ait Jac. in d. verbo, Investivi talem, n. 8.

Sed quæro, pone, dominus investivit vasallum per investituram abusivam, deinde tradidit ei possessionem feudi. Modo contingit, quod vasallus ex intervallo ceciderit à possessione ipsius feudi, & quod possessio reverfa est ad dominum, nunquid tenebitur dominus illam iterum tradere ipsi investito? Resp.

Lib. IV. §. Feudum, Quæst. XXVII. 261

Resp. quod sic. Ita tenet Bald. in d. §. facta, num. 4. & ita determinat omnes, ut dicit (d) Jacob. in d. verbo, Investivi talem, n. 6. Ad duo enim tenetur dominus vasallo, scilicet ad tradendum, & ad præstandum patientiam, exemplo ejus, qui debet servitutem.

ADDITIONES.

(a) **V** T. dicit Jac.] Vide omnino per eum, qui declarat, & sub nu. 4. limitat. primo, per talem investituram dominum cogi posse præcise tradere possessionem; secundo nisi deinde alium investiat, & illi tradat possessionem: nam secundus erit potior, & dominus tenetur primo ad interesse. GIACH.

(b) **Nunquid tenebitur etiam præcise illi tradere possessionem rei feudalis.**] Adeo * abusiva investitura obligat investientem, ut non tantum ad ipsam rei feudalis traditionem præcise teneatur; sed etiam omnem jacturam dilata possessionis præstare cogatur, tit. 7. §. fin. lib. 2. F. ubi continetur * vocabulum omnimodo, quod præcisam habet significationem, i. item si cum exceptione, 14. §. quatenus, 10. & ibi gloss. ff. quod mox. casij. & textus est in tit. 26. §. si facta de feudo lib. 2. F. Neque præstando id, quod interest, liberatur, dummodo ipse possideat, & tradendi facultatem habeat, d. §. si facta de feudo, & Mynsinger. lib. 4. observ. 61. num. 4. & seq. Hartman. tit. 54. de feud. observ. 7. Quod si dominus tradendi facultatem non habeat: tunc præstando, id quod interest, liberabitur. Ita, præter Clarum nostrum, & alios, docet Joannes Rudinger. lib. 1. c. 10. lib. 2. c. 1. §. 9. n. 24. & seq. & cap. seq. ubi * illam questionem (si duo in uno feudo separatim investiti sint, quis eorum præferatur) enucleat explicat. De eadem questione consulatur Andr. Fachinus lib. 7. controv. jur. c. 37. & seq. ubi utramque in partem plures auctoritates allegat. HARP.

(c) **Nisi tamen dominus.**] Item quod prior investitura praveat secunde, vide per Rimin. jun. consil. 396. n. 37. ubi commemorat exemplum de donatione facta à Papa Urbano Bald. de Castro in comitatu Eugubii, qui postea illud alteri donavit: & Bald. nunquam potuit illius castri possessionem obtinere, tamen longo tempore litigaverit in curia Romana. Vide tamen alium cons. ejusd. Rimin. jun. 444. ubi ex duabus investituris factis in bonis emphyteuticis tenetur prævalere secundo factam ab eod. Prælo. Et quando cognati præferendi sint agnatis in investitura recipienda; vide per eund. Rim. cons. 461. GIACH.

(d) **Jacob.**] Qui limitat, nisi domino supervenisset aliqua exceptio excludiva, puta, præscriptionis. GIACH.

QUÆSTIO XXVII.

SUMMARI A.

EX CLARO.

- 1 Dominus feudi an teneatur defendere vasallum sicut vasallus dominum.
- 2 Et an etiam contra patrem filium, vel fratrem ipsius domini.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 Inter dominum, & vasallum mutua est obligatio.
- 2 Differentia inter dominum, & vasallum.
- 3 Ratio istius differentie.

Quæro, nunquid (a) dominus feudi teneatur defendere vasallum, sicut vasallus dominum, ut dixi sup. quæst. 21. Resp. quod (b) sic. Ita vult gl. in c. 1. §. fin. in verbo, fratrem, hic finitur lex, quam dicit esse communiter approbatam Dec. cons. 469. n. 4. & dicit Alvarott. in d. §. fin. n. 5. quod illa gl. communiter per omnes Scribentes tenetur. Idem dicit Joan. Jacob. de Leon. inter consilia feudalia. Brun. cons. 117. n. 152.

Sed nunquid tenebitur illum adjuvare, etiam contra patrem, filium, vel fratrem ipsius domini? Resp. quod sic. Et ita concludit gloss. superius allegata, in verbo, Fratrem, quam dicit esse communiter approbatam Jac. de feudis, in verbo, Et promiserunt, num. 15. Cum enim hoc sit statutum in vasallo erga dominum, ut dixi in supra allegata q. 21. idem etiam dicendum est in domino erga vasallum. Tenetur enim dominus reddere pares vices (c) vasallo, quæ tamen regula non est absolute vera, neque ab ea forte esset arguendum, nisi in casibus à jure feudorum expressis.

ADDITIONES.

(a) **N** Unquid dominus feudi teneatur defendere vasallum.] Quod * inter dominum, & vasallum mutua sit obligatio; adeoque dominus ad eandem fidelitatem securitatis, & defensionis suo vasallo teneatur, apparet ex c. 1. §. dominus, de form. fidelit. tit. 6. & c. 1. qualiter dom. propr. feud. privet. tit. 47. lib. 2. F. & ultra Clarum nostrum, & alios, docet Vultejus lib. 1. de feud. cap. 10. nu. 37. Enim vero * hoc interest, quod dominus fidelitatem vasallo debitam non promittit, multo minus jurat, utpote quæ ipso contractu per seipsum intelligatur. Idque exceptum videtur argumento patroni, qui liberti suo non jurat, ut maxime ipsi à liberto iururandum præstentur, l. qui bona, 13. §. penult. ff. de damn. injest. Laudens. in d. c. 1. §. 18. de form. fidelit. Rationem * differentie Vultejus loco præallegato hanc assignat: quod illud tribuatur honori domini, tanquam functionis, & de cuius fide erga vasallum minus dubitari possit: cum tantopere ipsum dilexerit, ut & feudum, id est, beneficium ipsi dederit. Videatur eadem de re D. Collega Bocer. in tract. de investitura feudi. c. 4. num. 47. & in tract. de jure, & commodo senioris, lib. 2. c. 4. nu. 23. HARP.

(b) **Quod sic.**] Intellige si habet guerram justam, & tunc tenetur ipsum vasallum adjuvare etiam contra patrem, fratrem, vel filium ipsius domini: ut per auctorem post Jacob. allegatam. GIACH.

(c) **Quod sic.**] A pari enim iudicantur dominus, & vasallus, ut est text. iuncta gl. in c. 1. de form. fidelit. & ibi Bald. & Alvar. in nor. Bart. in proem. Digest. §. nec in plus tenetur vasalli, & subditi domino, quam dominus ipsis subditis, nisi quod reverentiam, secundum Gul. Bened. in rep. c. Raynuius, in verb. conditio, de restam. GOVEAN.

(d) **Vasallo.**] Ite est text. in c. 2. §. dominus quoque de form. fide. & in c. domino committente si de feud. de sine. sue. contrav. Alias privatur proprietate, & consolidaretur cum usufructu. GIACH.

QUÆSTIO XXVIII.

SUMMARI A.

EX CLARO.

- 1 Dominus an possit alienare vasallos invito in alium.
- 2 Et quid si eos alienet cum toto territorio.
- 3 Et an si eos alienet contra juris dispositionem, privetur eorum proprietate.
- 4 Dominus an possit invito vasallo pignori obligare directionem dominum feudi.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 An, & quatenus dominus vasallos suos invito alienare queat.
- 2 Num dominus jus suam sine consensu vasalli alieni oppugnare possit.

Quæro,

QUæro, an dominus possit alienare vasallos suos (a) invitos, & contradicentes in alium, & ipsos cogere, ut tali alienationi consentiant? Hæc quæstio sæpe contingit in practica. Et habes gl. notab. quæ semper ad hoc solet allegari in l. *invitus in gloss. 1. ff. de fideicommiss. lib. dicentem*, quod dominus non potest in alium alienare jus vasalli, vel feudi invito ipso vasallo. Et illa gl. est communiter approbata, ut dicit Episcopus Loazes in suis alleg. pro Marchion. Velez, in 1. dubitatione, in 4. fundamento parvis adverse. Et dicit Curt. jun. de feud. in 6. parte principali in 2. q. quod ista est communis (b) conclusio. Idem dicit Gratus conf. 147. nu. 5. & seq. lib. 2. Et pro hac conclusione videtur text. expressus in c. 1. §. ex ead. lege, de lege Conradi.

2 Scias tamen, quod conclusio d. gl. intelligenda est, ut procedat, quando dominus vellet separatim ipsos subditos ad alium transferre: sed si concederet feudum una cum toto territorio, & universitate, scilicet cum aliis castis, utique possit etiam ipsis invitatis hoc facere. Ita dicit gl. in d. §. ex eadem lege, in verbo, totum. Et hanc dicit esse communem conclusionem Paris. conf. 23. nu. 103. lib. 1. & dicit Molin. in consuet. Paris. feud. §. 1. gl. 3. nu. 25. quod ita tenent omnes Doctores, subdens, quod hæc opin. usu approbatur. Multa enim transeunt cum universitate, quæ separatim transferri non possunt.

3 Sed quæro, an dominus alienans subditos suos contra juris dispositionem, debeat privari proprietate ipsius feudi, prout etiam vasallus alienans feudum contra juris dispositionem, cadat à feudo? ut dixi infra, quæst. 31. Respond. Bald. in c. 2. n. 1. quo temp. milico tenet, quod non. Contrariam autem opin. quod imo debeat feudo privari, tenet Alvarot. in d. cap. 2. Et hanc dicit esse veram, & magis communem opin. Curt. jun. consil. 164. post nu. 34. A pari enim indicantur dominus, & vasallus, ut dixi supra, qu. 2. versic. Sed nunquid. Sed hæc de facto male per dominos observantur.

4 Item quæro, nunquid (c) possit dominus invito vasallo pignori obligare directum dominium, & jurisdictionem feudi? Resp. quod sic. Et hæc sententiam dicit esse communem Ripa in l. obligatione, num. 40. & hoc est unum, in quo differt dominus à vasallo. Nam vasallus non potest pignorare utile dominium feudi sine domini consensu, ut dixi infra q. 35. Dominus autem invito vasallo potest suum directum dominium pignorare.

ADDITIONES.

[a] **Invitos.** Ad idem quod dominus haud possit vasallos suos invitos vendere durius domino: sed quod possit ipsi se opponere, & contradicere, maxime quando retinet unam partem, & aliam alienaret, quia interest ipsorum subditorum non habere tot dominos, vide notab. per Jacob. in suis quæst. feud. lib. 2. quæst. 29. Ita quod dominus invitatis hominibus castri, vel civitatis, alicui civitatem vel castrum subdicere non possit, vide per Decian. consil. 564. num. 9. cum seq. Jas. in l. debitor, num. 7. C. de pati. GIACH.

Invitos. Et est ratio, quia sicut interest non vendere subditos, ita etiam interest subditorum non immutare dominium suum, secundum Jun. in c. audisti de prescrip. GOVEAN.

An dominus possit alienare vasallos suos invitos. Quædammodum vasallo sine consensu domini feudum alienare non licet, ut ostenditur infra quæst. 31. ita nec domino conceditur suum dominium, sive jus, vel totum, vel partem, vasallo suo invito alienare, & facere, ut vasallus suus fiat vasallus alterius, ita, præter Clarum nostrum, & ab eo relatus hic,

tradunt Hartmannus de feud. observ. 40. Gail. lib. 2. de pati. publ. cap. 15. num. 13. Mozz. in tract. de feud. rubric. de natura. feud. num. 77. Menoch. conf. 32. num. 20. vol. 1. & conf. 426. num. 20. vol. 5. Vultejus lib. 1. de feud. 10. n. 71. aliique ab his citati. Si tamen Princeps aliquis totum aliquod territorium, sive curiam alii vendat: aliter statuendum est, ut Clarus notat hic n. 2. ex commun. DD. opinione subjicit: quem sequantur Mozzius d. n. 77. w. umbser. de feud. observ. 34. & Vultejus loco modo designato. HARR.

[b] **Est communis conclusio.** De ista communi vide per Duen. ver. 215. qui ponit quatuor ampliationes, & unam limitationem, & dixi etiam in mea collect. commun. opin. verb. dominus n. 22. Item quod dominus vasallis invitatis haud possit alienare feudum, vide per Afflict. in decis. 265. n. 69. GIACH.

[c] **Nunquid possit dominus invito vasallo pignori obligare directum dominium.** Quin t dominus jus suum sine consensu vasalli oppignorare possit, nullum apud interpretes est dubium, Gloss. & ceteri communiter in cap. 1. §. habito, de prohib. feud. alienar. per Frider. Idque de natura feudi esse scribit Mozzius d. rubric. de natur. feud. non. 76. eumque referens D. Vultejus d. cap. 10. num. 71. vers. quin autem dominus, & c. HARR.

QUESTIO XXIX.

SUMMARIA.

EX CLARO.

- 1 Dominus an possit subditis suis collectas imponere.
- 2 Et quid ex consuetudine, vel pacto.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 Quisnam dominus subditis suis collectas imponere possit.
- 2 An, & quatenus Princeps suos vasallos ratione honorum feudatium collectare queat, remiss.
- 3 Princeps vasalli suis subditis collectam imponere potest.
- 4 Quibus casibus domini suos subditos collectis gravare valeant, remiss.
- 5 An, & quatenus Princeps pro maritanda filia, vel pro uxorando filio, collectam subditis indicare queat.

QUæro, nunquid dominus possit subditis suis tales, sive collectas (a) imponere? Resp. quod Barones, & alii domini inferiores, & alii superiores recognoscant, non possunt subditis suis tales, vel collectas imponere, etiam quod habeant merum imperium, & omnimodam jurisdictionem. Ita tenet Salyc. in l. 3. post n. 3. vers. Et ex his. C. veltig. nova institui non posse. Et ita communiter concluditur, ut dicit Paris. conf. 52. n. 2. lib. 1. Nam hujusmodi onerum impositio est de regalibus, & sic est reservata supremo Principi in signum superioritatis.

Bene verum est, quod ex consuetudine, pacto, vel conventionem, possent (secundum aliquos) subditi per dominum collectari, in quatuor casibus, scilicet pro militia domini, pro filiabus maritandis, pro transmarino voto, & pro ipsis domini ab hostibus capti redemptione. Et ita se habere communem opin. attestat Boer. dec. 126. n. 1. & seq. ubi late. Quinimo Holfien. in summa de immunit. Eccl. §. 1. paulo post princ. tenet, quod subditi tenentur domino servire, & ab eo possunt (b) collectari in sex casibus. Primo, pro exercitu Imperatoris. Secundo, pro contentis, quando scilicet Imperator facit transitum per illum locum. Tertio, pro filia (c) maritanda. Quarto, pro militia pro se, vel filio suo. Quinto, pro captivitate ipsius domini. Sexto, pro terra quam ipse Comes, vel Baro, vult acquirere: & dicit, quod generalis consuetudo quasi ubique

ita servat. Et Holfien. refert Jac. de feud. in verbo, Qui quidem investitur, n. 75. ubi n. 78. sequitur ejus opin. in uno casu tantum, scilicet pro filia domini maritanda, & dicit, quod in hoc casu ita se habet generalis consuetudo. Sed quicquid dicant Holfien. & Jacob. ego hoc puto non esse verum. Ideo tene indistincte communem opin. quod nullo casu potest dominus inferior subditis suis collectam imponere, nisi hoc habeat ex pacto, vel consuetudine illius loci in specie. Et ita in individuo, quod non possit vasallus pro dote filie suæ, quam maritare intendit, gravare subditos suos, tenent Bald. in c. 1. §. similiter, n. 1. dec. Conradi. Et hanc dicit esse veriorum, & magis comm. opin. Brun. conf. feud. 32. n. 7. ubi multas auctoritates allegat, & est valde rationi consentaneum. Nam si neque mater filiam, neque frater forem regulariter dotare tenentur, multo minus debet cogi vasallus ad dotandam filiam domini sui. Et si casus contingeret, ita judicarem: nisi apparet de speciali consuetudine in contrarium, ut supra dixi.

ADDITIONES.

(a) **Imponere.** Hic cadit pulcherrima quæstio, Nunquid dominus debeat de suis vasallis indicare aliquam novitatem? Quod non concludit Jac. de S. Georg. in suis quæst. feud. q. 46. quia nova servitia indubita transferuntur per vim & impulsionem extortitæ, per ea que tradit Bald. ibi allegatus, & dicit se ita respondisse cuidam magno domino eum consulenti super ista materia. GIACH.

Nunquid dominus possit subditis suis tales, sive collectas imponere. Quod t nemo possit collectas imponere, nisi Regalium jure gaudeat, etiam si merum, mixtumque Imperium, ac omnimodam Jurisdictionem habeat, præter Clarum hic nostrum, & ab eo relatus, docent Mynsinger. respons. 1. numer. 97. & sequent. deced. 11. Schneidevvin. de feud. par. 5. n. 119. Boecholt. in titul. 56. qua sunt Regalia lib. 2. f. Sixtin. in tractat. de Regalibus lib. 2. c. 14. n. 17. Jo. Koppen. qu. 32. n. 4. & 8. hofque referens D. Collega Boerer. in tract. de jure collectar. c. 1. num. 24. & in tract. de jure, & commodo senioris, lib. 2. c. 6. num. 22. & 23. ubi id explanat fusius. Ceterum t an, & quatenus Princeps suos vasallos ratione bonorum feudatium collectare queat, perspicue declarat Jo. Petr. Surdus conf. 135. num. 11. & seqq. & conf. 234. num. 8. Albert. Brun. conf. 103. nu. 2. Grav. conf. 497. nu. 2. Modestin. Pistoris conf. 21. num. 30. lib. 2. Mynsinger. respons. 1. nu. 1. & 2. deced. 35. lib. 2. Rotheman. respons. 11. num. 32. lib. 1. Henr. a Rosenthal. in tract. feud. c. 5. concl. 78. num. 2. Petrus Heigius n. 18. n. 16. & seqq. par. 1. c. hofque omnes laudans D. Boerer. in d. tractat. de jure collectar. cap. 4. n. 12. & seqq. ubi num. 22. subiungit: quod, t licet dominus feudi vasallos suos collectis onerare non possit: atamen Princeps vasalli sui subditis imponere collectam valet: cum hoc jus censetur reservatum, non translatum in vasallum, per notata Rolandi à Valle conf. 1. nu. 102. vol. 2. & consil. 4. numer. 47. vol. 3. Jo. Petri Surdi conf. 210. numer. 58. lib. 1. HARR.

(b) **Et ab eo possunt collectari sex casibus.** Quibus casibus t domini inferiores subditos collectis gravare queant, post plures alios à se citatos, diligenter explicat Rosenthal. d. tract. feud. ca. 5. concl. 76. & seq. HARR.

(c) **Pro filia maritanda.** An t & quatenus Princeps pro elocanda, & dotanda filia sua, vel pro uxorando filio, collectam subditis indicare possit, latissime exponunt Jacobin. de S. Georgio in tract. de honoribus nu. 35. & tract. de feudis in verb. qui quidem investitur n. 76. Menoch. de arbit. judic. lib. 2. cent. 2. cas. 181. Nicol. Boerius decis. 126. num. 6. & 7. item decis. 131. n. 14. Mozz. in tract. de feud. rubr. de naturalib. feud. n. 61. Vult. consil. 55. n. 142. vol. 3. consil. Marpurgens. Petri Frider. Rosenthal. lib. 2. de mandatis judic. c. 44. nu. 12. Rosenthal. d. c. 5. concl. 77. & conclus. 79. n. 5. Schneidevvin. in tract. de feud. par. 5. n. 20. Laur. Kirchow. tent. 5. commun. opin. concl. 77. Sixtin. d. tract. de regalib. lib. 2. c. 14. & 54. & D.

Boerer. d. tract. de jur. collect. c. 6. n. 24. cum seqq. & n. 61. cum seqq. HARR.

QUESTIO XXX.

SUMMARIA.

EX CLARO.

- 1 Dominus an possit cogere subditos suos ad molendum in suis molendinis.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 Domini superiores recognoscetes, an & quatenus subditos suos ad molendina sua cogere possint.
- 2 Meræ facultatis existentia statuo adimi nequeunt.

QUæro, nunquid dominus possit cogere subditos (a) ad molendum in suis molendinis? Resp. quod non. Et ista est vera, & communis opinio, ut ait Boer. dec. 125. circa fin. quem refert Cravet. de antiq. temp. in 2. par. §. circa præmissa, post nu. 3. ubi late. Bene verum est, quod si dominus habeat jus molendinorum ex consuetudine, vel privilegio, credo, quod alia molendina in eo loco confirmari non possent, & consequenter quod possit dominus cogere subditos ad molendum in suis molendinis. Et superioribus annis, eum quidam feudatarius habere in suo castro jus, & datum hospitii; & alius privatus vellet in eo loco aliud hospitium erigere, forte ad amulationem illius domini: fuit judicatum, quod liceat domino eum prohibere ab hujusmodi erectione hospitii.

ADDITIONES.

(a) **Cogere subditos.** Idem quod molendinum, vel furnum habens in loco non possit astringere homines d. loci, licet longissimo tempore juerint ad molendum in molendinis, vel coquendum in furnis, quia in iis, quæ sunt facultatis, non cadit prescriptio, communem vide per Jas. in l. quo minus, qu. 25. ff. de summis. & habetur plene per Rollan. in consil. 22. & 30. vol. 2. & plenius dixi in collect. mes. comm. opin. in verb. molendinum, num. 1. 2. ubi etiam posui limit. tres: Videlicet primo, nisi talis ordinatio respiceret publicam utilitatem, puta, quia molendina sunt fiscalia, vel furni fiscales, & si redditis servient publicis necessitatibus, quia hoc casu valet ordinatio. Secunda limit. est, ubi dominus prohibuisset, & longissimo tempore perseverasset prohibito, in coquendo, vel molendo, &c. Tertia est, nisi ex privilegio, vel consuetudine acquisivisset, ut nemini licet alibi cogere panem, vel molere, &c. & est inductum hoc GIACH.

Nunquid dominus possit cogere subditos ad molendum. Quod domini, t jurisdictionem, merum, & mixtum imperium habentes, superiores tamen recognoscetes, statuo nequeant subditos suos prædicæ ad sua molendina cogere, verius est: sive ob commodum privatum dominorum id fiat, sive etiam ut redditus publicus inde augeatur. Siquidem meræ t facultatis existentia statuo adimi haud possunt: maxime, si populi libertas minuetur, & alii dampnum inferatur. Posset tamen tanta esse errari, & Reip. inopia: ita quod cum summa Reipublice utilitate ac bono conjunctione foret, ut illiusmodi statum condere, & prohibitionem facere liceret. Ita, post Didacum Covar. in c. possessor. par. 2. §. 4. num. 7. & complures alios à se citatos, scriptum reliquit Henr. à Rosenthal. in tract. feud. c. 5. concl. 26. HARR.

QUESTIO XXXI.

SUMMARI

EX CLARO.

- 1 Vassallus non potest alienare feudum sine consensu domini. & si alienet, cadit a feudo.
- 2 Et quid si alienatio erat ex alio capite nulla.
- 3 Et quid si non sit secuta traditio rei feudalis.
- 4 Et quid si apposita sit clausula constituti.
- 5 Et quid si vassallus protestetur se alienare, salvo, & reservato consensu domini.
- 6 Et quid si vassallus post alienationem recuperet feudum.
- 7 Et quid si alienet solummodo unam partem feudi, an cadat a toto.
- 8 Et quid si feudum sit acquisitum pro se, & quibus dederit.
- 9 Et an possit vassallus alienare commoditates feudi.
- 10 Et an si vassallus alienet omnia bona, qua habet in tali loco, censetur alienasse etiam feuda, qua ibi possidet.
- 11 Et quid si vassallus sit in magna necessitate constitutus.
- 12 Et an valeat consuetudo, quod vassalli possunt alienare feuda sine consensu dominorum.
- 13 Et quid si vassallus alienet feudum, domino sciente & tacente, an id sufficiat pro consensu.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 Vassallus sine domini consensu feudum alienans eo privatur.
- 2 Eiusque ratio qua.
- 3 Ut vassallus ex causa alienationis feudum amittat, qua requirantur.
- 4 Ignorantia quomodo probeatur.
- 5 Alienatum quid proprie dicatur.
- 6 An si vassallus post alienationem confestim recuperet feudum, nihilominus id perdat.
- 7 Jus questum nemini auferendum.
- 8 Eius domino rem furtivam confestim restituens, actionem furti non evitat.
- 9 Vassallus partem feudi alienans an omni jure suo cadat.
- 10 Poena commensuranda delicto.
- 11 Nunquid vassallus, ex causa magna necessitatis feudum inconsulto domino alienare queat.
- 12 Nemo cogitur consentire in venditionem rei suae, vel de suo cuiquam benefacere.
- 13 An tacitus domini consensus ad feudi alienationem sufficiat.

Vulgaris est conclusio in materia feudorum, quod vassallus, non potest feudum ipsum (a) alienare sine consensu domini, de qua est text. expressus in c. Imperialem. de prob. alien. feud. per Bri. ter. & si alienavit, alienatio ipsa nihil valet, ipse autem alienans privatur feudo (b), ut ibi.

Sed quaero, quid (c) si contractus ipse alienationis fuit ex aliquo capite nullus, & invalidus, nunquid habebit locum etiam hoc casu poena privationis? Resp. quod non. Est enim communis sententia, ut dicit Molin. in consuet. Paris. feud. §. 21. nu. 32. Nam ex actu nullo, ex quo domino praedictum non inferitur, non debet vassallus poenam pati. Et haec opin. mihi placet, quando non est secuta actualis traditio rei feudalis, sed solummodo ficta traditio, puta per constitutum. Nam quando contractus est nullus, etiam constitutum in ipso contractu appositum est nullum. Sed si esset secuta actualis, & vera traditio, non crederem vassallum hoc casu debere excusari a privatione. Nam DD.

in hac materia loquentes considerant praedictum domini potius in traditione ipsius rei feudalis, quam in alienatione, ut statim dicam.

Sed nunquid ad hoc, ut vassallus alienans feudo 3 privetur, requiritur ultra alienationem, quod etiam subsecuta sit traditio ipsius rei feudalis? Resp. quod sic, alias autem, non facta traditione, non cadit feudo. Ita tenet Andr. de Iern. in d. c. Imperialem, §. callidis, vers. Pena in istis. Nam qui alienat, & tradit, facit quicquid potest, ut feudum in alium transferat, ideo poenam mereatur, tanquam de actu prosum consummato; secus autem qui alienat, & non tradit. Faciunt quae dixi supra hoc eo. lib. §. emphyteusis, q. 13. vers. Sed nunquid.

Sed quid si non interveniat ultra alienationem vera, & actualis traditio rei feudalis, sed tantummodo ficta, puta per clausulam constituti, vel precarii? Resp. quod talis traditio ficta sufficit ad hoc, ut ipse alienans privetur feudo. Ita tenet Paul. de Castr. in l. 1. §. si rem depolitam, n. 2. ff. de positi, & haec est crebrior sententia, ut dicit Mol. in consuet. Paris. feud. §. 13. gl. 5. n. 4. Itaque de constituto, in 37. limit. nu. 5. & 6. Licet n. constitutum sit fictus modus transferendae possessionis: tamen per ipsam constitutum transferitur vera possessio. Nihilominus quicquid fit de rigore juris, mihi de aequitate magis placet alia opi. ut l. requiratur vera, & actualis traditio. Nam qui sic tradit, vere dicit non potest fecisse quicquid ponit.

Item quaero, quid si vassallus in alienatione feudi protestetur, se alienare salvo, & reservato consensu (d) domini, vel salvo jure (e) directi domini, nunquid talis protestatio illum excusabit, ut non cadat a feudo? Resp. quod talis protestatio cum non relevat, si post talem alienationem secuta sit traditio. Ita dixit notabiliter Bald. in l. unica, n. 56. C. de his quaerantur nom. & haec conclusio communiter tenetur, ut dicit Jas. in l. non solum, §. morte, nu. 27. ff. de oper. novi nuncia. Et eam dicit esse commun. Dec. cons. 44. n. 4. Videtur n. hoc casu factum contrarium protestationi, quod magis attenditur, quam ipsa protestatio.

Bone verum est, quod si protestetur se alienare salvo consensu domini, & non aliter, nec alio (f) modo talis protestatio verbis ita geminatis concepta relevat, ita quod vassallus feudum non perdit, etiam si secuta fuerit traditio. Ita singulariter dixit Bald. in c. 1. §. si. post. n. 5. vers. Sed pone, qua fue. prima causa benef. amitt. quem sequuntur communiter Caso. ut dicit Ripa lib. 3. responsorum, c. 1. n. 3. Quia illa verba, & non aliter, nec alio modo sunt proferuntur resolutiva ipsius alienationis, adeo ut non accedente consensu domini, non possit dici vassallus feudum ipsum alienare voluisse. Vide, quae dixi in d. q. 13. vers. Item quaero.

Sed quid si vassallus (g) post alienationem recuperet feudum, nunquid propterea evitabit poenam privationis? Resp. quod non. Ita tenet Bart. in l. sequitur, §. item Labeo, in fin. ff. de usufruct. & ita communiter concluditur, ut dicit Alex. in l. si a me. n. 3. ff. ad l. Falc. & dicit Berrand. cons. 2. n. 6. lib. 2. in 2. parte, quod ita intelligunt communiter Doct. Et haec conclusionem dicit esse communem Curt. jun. de feud. in 4. parte princip. in ultima causa amissionis feudi, in 1. regul. q. 15. Cum n. vassallus propter alienationem cadat ipso jure a feudo, statim facta alienatione, & secuta traditione, est jus domino quaesitum, quod deinde sine facto ipsius domini ab eo avelli non potest: dixi in d. q. 13. vers. sed quid si emphyteuta (h).

Sed pone, vassallus habens feudum, alienavit sine consensu domini solummodo unam partem feudi; Quaero, (i) an cadat a toto feudo, an autem solum

ab ipsa parte, quam alienavit? Respond. Bald. in c. 1. §. si vero, num. 1. qual. olim. feud. alien. pot. tenuit, quod totum amittat. Sed contra Bald. tenent omnes (k) Doct. ut dicit Molin. in consuet. Paris. feud. §. 13. gl. 5. nu. 17. Gl. autem in c. 1. §. callidis, in verbo amittant. de probib. feud. alien. per Bryder. tenuit, quod cadit solum a parte alienata, & dicit Corn. cons. 67. in lit. K. lib. 2. quod ita tenent communiter Doctores. Hanc etiam conclusionem dicit esse communem Curt. jun. in d. 4. parte in prima dubitatio. post tres regulas amissio, feudi propter alienationem. Quod videtur satis rationabile, ut quis eatenus puniatur tantum, quatenus delinquit. Et in hoc proposito communem rationem appellat Ign. in l. 3. §. si quis tabulas, nu. 8. ff. ad Syl. lar. Et haec opin. est etiam magis aequa, licet in puncto juris forte opinio Baldi obtineret.

8 Ulterius quaero, quid si feudum esset acquisitum pro se, & quibus (l) dederit, nunquid poterit vassallus id sine consensu domini (m) alienare? Respond. quod sic. Est de hoc text. in c. 1. in prin. de feudo non hab. pror. natur. feud. & est communis conclusio, ut dicit Curt. jun. in d. 4. parte, in 2. regul. q. 5. Dec. cons. 193. post nu. 5. vers. Non obstat fundamentum. Videtur n. dominus concedendo feudum cum illa clausula, usque a principio praestitisse consensum casus alienationi, quam de ipso feudo faceret vassallus.

9 Succesive quaero, nunquid possit vassallus alienare commoditates ipsius feudi? Respond. quod sic. Ita dicit Bald. in cap. 1. §. aut si libellario, mem. 3. in fin. quibus mod. feud. amitt. & est communis opinio, ut attestatur Ruin. cons. 176. mem. 1. lib. 13. Quod tamen intelligit, ut talis alienatio valeat, durante tantum vita ipsius alienantis, non autem in praedictum ejus, qui esset successurus in feudo. Et ita sentire videntur fere omnes Doctores de hac materia loquentes.

10 In proposito hujus materiae quaero, si vassallus alienavit generaliter omnia bona, quae habet in tali loco, nunquid in hujusmodi generali alienatione veniant etiam bona feudalia? Respondeo, quod non. Text. est in cap. 1. de cap. qui curiam vendunt, & ita dicunt communiter Doctores, ut ait Curt. jun. de feud. in dicta 4. parte, in ultima causa privationis feudi, in 3. regul. columna 6. vers. restat etiam. Ex quo enim vassallus alienando bona feudalia incidere in poenam, succedit juris conclusio vulgata, quod nemo censetur facere adum, propter quem incurreret in poenam. Adverte tamen, si casus de facto contingeret, quia aliud esset quaerere, an bona feudalia veniant in hujusmodi generali alienatione, quantum ad hoc, ut vassallus caderet in poenam, aliud autem esset quaerere, an veniret quantum ad hoc, ne emptor remaneret deceptus, puta scilicet, si putasset se etiam illa acquirere, ignorans ea esse feudalia: hoc enim casu considerata qualitate pretii, & valore bonorum, deberet Judex cogere venditorem ad restitutionem pretii, quod verimiliter emptor credebatur erogare in acquisitionem illorum bonorum, quae reperita sunt esse feudalia, ne quis cum iustura alterius locupletetur.

11 Pone, vassallus reperit in magna (n) aliqua necessitate constitutus; Quaero, nunquid poterit eo casu feudum alienare sine domini consensu, propter illam magnam necessitatem, praesertim si esset sine opprobrio? Respond. quod non. Ita tenet Bald. in cap. 1. nu. 2. qualiter olim feud. pote. alien. & est communis conclusio, ut dicit Curt. jun. de feud. in 4. parte prin. in ultima causa amissionis feudi, in 1. regula, quae 16. Quae licet prima facie videatur nimis rigorosa, tamen esset servanda.

Jud. Clar. Sentent. Pract. Civil. Tom. I.

Cum enim supremum dominium rei feudalis sit apud dominum, non debet licere aliquo casu vassallo, de ipsa re feudali disporre sine ejus consensu. Bene credo, quod si eo casu, quo scilicet vassallus fame periret, dominus ab eo requisitus nollet, vel ipse acquirere utile dominium, vel ejus alienationi consentire, posset per superiorem ad id cogi.

Quaero nunc, an valeat consuetudo, quod vassalli 12 possunt alienare feuda sine consensu dominorum? Resp. quod sic. Ita dicit Jo. Kaynal. in c. Imperialem, §. habito, col. 24. de probib. feud. alien. per Bryder. Et haec videtur esse magis communis sententia, ut dicit Curt. jun. cons. 153. n. 8. Sicut etiam videmus, quod in ceteris omnibus, quae respiciunt feuda, consuetudo vincit legem, & pro ipsa lege habetur.

Praeterea quaero; dictum est, quod vassallus non 13 potest sine consensu domini feudum alienare, modo contingit, quod vassallus alienat feudum, (o) domino ipso sciente, & tacente, nunquid hoc sufficeret pro consensu? Resp. quod (p) sic. Ita tenet gl. in cap. 1. in verbo, ipsorum permisso, de probib. alien. feud. per Lothar. quam sequuntur communiter Doct. ut ait Hieron. Schurf. cons. 134. nu. 3. inter consilia feudalia Bruni, Alvar. in c. 1. §. praeterea, nu. 4. quibus mod. feud. amitt. quem refert Jac. in verb. Et cum pacto de non alien. nu. 20. & dicit Dec. cons. 144. in primis verbis, quod illa gloss. est communiter approbata. Hanc etiam conclusionem dicit esse communem Curt. jun. de feud. in 4. parte, in ultima causa privationis feudi, in 2. regula principali, col. 1. Hanc eandem opin. tenuit gl. in d. §. Praeterea, in verbo, regressum, quam pariter dicit esse communiter approbatam Claud. in l. quaeris, nu. 35. ff. solut. matr. Nam ubique quis potest contradicendo actum impedire, praesentia cum taciturnitate operatur consensum: quam tamen ego intelligo, ut procedat, quando dominus sciens per notabile tempus tacuit, puta, per annum, alias fecit.

ADDITIONES.

Feudum alienare.] An bona, super quibus actum, alienatum, permutatum, aut quovis alio modo contractum est a vassallo irrequisito domino, cadant in poenam caducitatis: item in quibus Emphyteuta, seu vassallus domini consensum requirere debeat, & in quibus non: quae quidem caducitas verbis vitetur, & quo casu non solum in proprio, sed in facto alieno ignorantia excuset, vide per Dec. consil. 160. Graeca.

Feudum ipsum alienare.] Adde, quod haec conclusio adeo est vera, ut talis alienatio etiam longissimo tempore praescribi non possit. Ita tenet Andr. de Iern. in d. c. Imperialem, ver. nullius temporis praescriptionem, quem Doct. ibi communiter sequuntur, ut firmat Marian. Soc. jun. cons. 115. nu. 4. vol. 2. Paris. cons. 23. n. 158. vol. 1. Goussan.

Vassallus non potest feudum ipsum alienare sine consensu domini.] Indubitatum est, vassallum sine consensu domini consensum alienationem jure suo cadere, eoque privari, ut. 5. in fine, tit. 13. tit. 18. §. ult. tit. 21. §. si quis nullo, lib. 1. F. tit. 9. in prin. tit. 24. §. ult. tit. 26. §. feudum ea lege datum, tit. 38. tit. 44. tit. 52. §. si quis vero, & tit. 55. in prin. vers. callidis lib. 2. F. Cujus ratio refertur in d. tit. 24. §. ult. lib. 2. Feud. nimirum haec: quod vassallus sine consensu domini alienando, dominum contemnere videatur, ut illa privatio sit quadam quasi ultio contumacia illata domino. Rol. a Valle cons. 2. num. 136. vol. 1. Vultreus lib. 1. de feud. cap. 11. num. 41. Borcholt. in Comment. in consuet. feud. cap. 8. num. 34. Ut autem vassallus ob alienationem a se factam feudo exaucturatus maxime conjunctim requiratur. Prus est, ut vassallus sciens feudum esse, alienet. Ignorantia quippe qualitatibus rei excusat vassallum d. tit. 26. §. si vassallus feudum: modo ignorantia illa non fit affectata: siquidem illa in jure privationis habetur. Quia vero ignorantia probatio est difficilis, juramento vassalli affirmantis se ignorasse id decidendum.

dendum relinquitur: titul. 42. in princ. libr. 2. F. Schrader. in trakt. feud. par. 9. cap. 1. nu. 45. D. Boccer. class. 5. disp. 20. thes. 74. edit. 2. Vultejus d. cap. 11. nu. 42. Gall. lib. 2. observat. 48. nu. 23. & seqq. Alterum est, ut alienatio effectum suum fortita consummata, adeoque translatio possessionis facta sit. Sola enim conventio de alienando feudo non sufficit: sed & possessioni traditio necessaria est ad hoc, ut vassallus feudum suum ex alienationis causa amittit dicitur, per textum in tit. 52. in princ. vers. kortaer itaque, ibi, sine ipsorum permissu distrahare, & in d. titul. 55. in princ. vers. callidis, ibi, feudum vendunt, & in aliis transforant, lib. 2. F. Proprie tamenque alienatum non dicitur, quod adhuc in vendentis, vel alterius domino manet, l. alienatum, 67. ff. de verb. signif. & Matth. ita docent Andr. de Herma, Alvar. Prepos. & Matth. de Afflic. in cap. 1. §. si inter partes, de lege Corrad. Clarus nosse hic nu. 3. Emanuel Sotarez in thes. recept. sent. lib. 5. num. 71. Rosenthal. in trakt. feud. cap. 6. membr. 1. concl. 12. Boccer. d. disp. 20. th. 77. Vult. d. num. 42. vers. secundum, & Schrader. d. part. 9. cap. 1. numer. 32. aliquid per hos cumulati adducti. HARR.

(b) Privatim feudo.] Hic scias, quod jus privandi vassallum feudo non transit ad heredes, commune vide per Olaf. dec. 77. num. 11. & in collect. mea commun. opin. in verb. jus, 33. Hic adde, quod feudo privatim vassallus ob causas, quibus pater potest exheredare filium, & donator revocare donationem; vide per Jacobin. cod. trakt. in verbo dicitur vassalli, sub num. 41. & 47. & de obligationibus vassalli ad dominum, & converso dixi alias. Hic adde quod quando vassallus facit pactum cum domino de non alienando, non potest etiam alienare in casibus, alias a jure permissis, commune per Roland. in conf. 81. nu. 19. etiam dixi in collecta mea commun. opinio. verb. vassallus, numero 14. GIACH.

(c) Quod, si contractus ipse alienationis fuit ex aliquo capite nullus.] Adde hac de re videndos Curt. jun. de feud. par. 4. num. 108. Mozz. in trakt. de feud. rubr. ex quibus caus. feud. amitt. num. 135. Henric. a Rosenthal. d. trakt. de feud. c. 9. membr. 1. conclus. 4. & castos, ab his recensitos. HARR.

(d) Consensu Domini.] Item quod non valet hujusmodi alienatio facta sub conditione haud purificata, vide plene, atque in terminis per Rol. com. 61. vol. 4. ubi in facti contingencia respondit pro cathedra Senogalli. GIACH.

(e) Salvo jure.] Dixi alias, item de clausula salvo jure domini, vide quam vim habeat, per Dauren. titul. 6. edit. 64. nu. 2. GIACH.

(f) Et non aliter, nisi ubi res alienata esset difficultis recuperationis, ut quia esset castrum munitionum, alienatum, & traditum, per Gram. decis. 49. nu. 3. 4. GIACH.

(g) Quid, si vassallus post alienationem recuperet feudum.] Quamvis tamen vassallus penitentia ductus, post alienationem in continentem recuperet feudum: nihilominus tamen poenam privationis incurrit. Tum quia text. in c. 1. quid juris sit, si post alienationem feudi, & c. tit. 44. lib. 2. F. generaliter, & indistincte loquitur. t Tum quia nemini jus quaeritur auferri potest, l. id, quod nostrum 1. ff. de reg. jur. Tum t etiam quia fur, licet contemserit dominum rem furtivam restituat, ab actione tamen furci se hoc ipso non eximit, l. qui ea mente, 65. ff. de furt. Atque his, aliisque rationibus permoti hanc sententiam tenent, praeter Clarum, & ab eo hic relato, Schrader. d. trakt. feud. p. 9. c. 1. num. 17. Vultejus d. lib. 1. feud. c. 11. nu. 43. D. Boccer. d. disp. 20. the. 79. Fachin. lib. 7. controvers. jur. c. 84. & Rudinger. lib. 1. var. lect. jur. c. 77. ubi in utramque partem hanc quaestionem examinat. HARR.

(h) Sed quid si emphyteuta.] Vide quae ibi dixi in Apofthil. signata lit. F. quod non. GIACH.

(i) Quero an.] Vide per Card. Paris. conf. 14. n. 11. Rol. omnino, & Nat. hic in conf. 479. ille in conf. 57. ubi plene, & ad utramque partem, & dixi in collecta mea commun. opin. in verb. vassallus, sub num. 6. GIACH.

An cadat a toto feudo, an autem solum ab ipsa parte, quam alienavit.] Quod t vassallus partem feudi alienans, eam tantum partem perdat, aequitati & juri feudali magis consentaneum est, per textum clarissimum in c. 1. ibi, si alienaverit totum, perdat totum: si partem, perdat partem, & c. de vassall. qui cont. consuet. Lothar. tit. 38. lib. 2. F. & ibi Baro a Tautom-

berck. n. 1. item in cap. 1. §. item qui dominum, vers. illud enim est certum, quod fuit prima causa benefice. amitt. titul. 24. lib. 2. F. necnon in c. 1. §. ut. ibi, beneficium suum vendiderit totum, de feudo sine culpa non amitt. tit. 21. lib. 1. F. Huicque facit evidens ratio: quod t ulterius progredi poena motus non debeat, quam reperiatur delictum, l. ex factio 43. §. ut. ibi, satis enim punitus est in eo, & c. ff. de vulg. & pupill. subtit. l. Janimus, 22. C. de pass. l. rescriptum 6. ff. de his, quae ut indig. auferant. Et hanc opinionem omnes Doct. (excepto Baldo) tenere, testatur hic Clarus nosse. Eandem, praeter Interpretes hoc loco allegatos, defendunt Sonebec. in Commem. in usus feud. parte 12. n. 78. Blanc. in juris feud. Epit. lib. 2. c. 1. n. 70. Boccer. d. class. 5. disp. 20. the. 85. & Joan. Rudinger. d. lib. 1. var. lect. juris feud. c. 40. ubi ad contrarium pulchre respondet. HARR.

(k) Omnes Doct.] Pro hac communi addo Mat. de Afflic. in d. c. 1. Imperialem nu. 28. Bald. in c. 1. §. hoc quoque, n. 13. de suc. feud. & eam communem dicit Tho. Grammat. dec. 49. nu. 2. Andr. Tiraq. in l. si unquam, verb. omnia n. 14. C. de revoc. donu. GOVERN.

(l) Et quibus deditur.] Adde, quod vassallus, cui concessum est feudum cum illa clausula, & quibus deditur, poterit de eo cessari, commune per Rol. conf. 71. n. 6. vol. 2. & dixi in collect. mea commun. opin. in verb. vassallus n. 12. GIACH.

(m) Alienare.] Vide omnino per Jaf. in l. 2. §. 1. C. de jure emphyt. col. 2. & 3. GIACH.

(n) Magna aliqua necessitate.] Item quod vassallus feudum alienans iniquitudo domino, etiam si alienasset, ob aliquam necessitatem, non in 14. ampliatione, & dixi in d. d. collect. mea vers. vassallus nu. 41. & non semper dominus tenetur consentire vassallo feudum alienare volenti, nisi in quatuor casibus, de quib. vide apud Afflic. dec. 269. nu. 68. GIACH.

Vassallus reperitur in magna aliqua necessitate constitutus.] Quod t vassallus, etiam ob magnam necessitatem, inconsulto domino feudum alienare nequeat, apparet ex tit. 9. in princ. lib. 2. feud. ubi J. C. Feudista recert, quatenus poterit olim ante Lotharii constitutionem feudum alienari, inter alia dicit: necessitate suadente potuisse olim vassallum domino inscio, vel invito partem feudi vendere. Unde necessario sequitur, per Lotharii constitutionem, quae illa alienandi licentia, quae olim vassallis competebar, sublata est, etiam in casu necessitatis alienationem feudi prohibuit esse. Praterea t nemo cogitur emere, & vendere, vel consentire in venditionem rei suae, l. invitum 11. C. de contrah. empt. l. nec emere, 16. C. de jure delicti. nec de suo quicumque benefacere quisquam compelli potest, an precarius 5. §. decrevit. caus. 10. q. 2. Accedit, quod ut quis magna aliqua, & urgente necessitate prematur: non tamen possit sub hoc praetextu suum alteri auferre, & in quoquam praedjudicare, l. id quod nostrum 11. ff. de reg. jur. c. 3. extr. de furtis. Et illem conclusionem, utpote communem, servandam esse, post alios, Clarus nosse hic affirmat. Eandem tenent Schrader. d. trakt. feud. par. 8. c. 1. nu. 20. & seq. D. Boccer. class. 5. disp. 20. th. 86. cum seq. HARR.

(o) Domino ipso sciente, & tacente.] Quod t tacitus domini consensus ad feudi alienationem sufficit, post Clarum nostrum, & ab eo citatos, tenent alii communiter, Mynsinger. cent. 4. observat. 87. Borcholt. in Commentar. in consuetud. feud. c. 8. nu. 72. Rosenthal. in Synopsi juris feudae. c. 9. conclus. 11. & ceteri ab his citati. Tametsi Bartholom. Camerar. ad titul. 55. de prohib. feud. alienat. per Frider. lib. 2. F. & D. Collega Boccer. d. disp. 30. th. 88. sub tit. B. non alibi in rationibus speciosis dissentiant. HARR.

(p) Quod sic.] Item feudum quando sit alienabile, vide Kimin. jun. conf. 51. item quod feudum absque consensu domini possit alienari per vassallum proximior, & immediate successorum, solidam, & indubitatum esse conclusionem attestatur Rol. in conf. 64. nu. 19. & conf. 2. n. 36. vol. 2. & dixi in collect. mea in verbo, Feudum, nu. 95. GIACH.

Q U A E S T I O XXXII. S U M M A R I A. E X C L A R O.

1 Vassallus potest sine consensu domini alium subinfundare de feudo, quod ipse habet.

2. Et

- 2 Et quid si sit feudum Ecclesiasticum.
- 3 Et quid si sit feudum decimarum.
- 4 Et quae requirantur ad hoc, ut talis subinfundatio valeat.
- 5 Et an talis subinfundatio fieri possit in praedictum agnatorum.
- 6 Et an si secudus vassallus velit tale feudum alienare, requiratur consensus prioris, vel immediati domini.

Ex Additionibus.

- 1 An vassallus absque domini consensu alium de feudo suo subinfundare possit.
- 2 Et quid, si feudum sit Ecclesiasticum.
- 3 Lege non distinguere debemus.
- 4 Resoluto jure davoris resolvitur quoque jus acceptoriorum.
- 5 An, & quatenus vassallus de feudo decimarum alium investire queat.
- 6 Quae ad subinfundationem requirantur.
- 7 An, & quatenus subinfundatio fieri possit in praedictum agnatorum, remissive.
- 8 Non solum vassallus, sed etiam subvassallus feudum suum alii in feudum concedere potest.

1 Q Uoerit, nunquid possit vassallus sine domini consensu alium subinfundare (a) de feudo, quod ipse habet? Respond. quod sic. Ita tenet gl. in c. quae in Ecclesiasticum, in verbo, Alienandi feudum, de consuet. quam dicit esse communiter approbatam Gozad. conf. 62. nu. 5. & est communis conclusio, ut attestatur Curt. jun. de feud. in qu. 3. principali, in ultima causa privationis feudi, in 1. quaest. 1. regule. Et hoc vetustis, & nostris moribus receptum est, ut dicit Zaf. de feud. in 9. par. vers. 2. fallit. Non tamen potui hactenus reperire apud Doct. aliquam bonam rationem, cur sicut generali prohibitione alienationis feudi sit permittitur subinfundatio; cum tamen nulla videatur subesse causa specialitatis satis concludens.

2 Et haec quidem conclusio de plano procedit in feudo seculari: sed (b) quid in Ecclesiastico? Respond. Bald. in c. praeerea, de ca. Conrad. loquendo per verbum, forte, tenet, quod non possit (c) subinfundari. Contrarium autem opin. quod imo possit subinfundari, tenuit Jac. de Belvis. in c. 1. in princ. qui feudum dare poss. & haec opin. est magis communis, ut dicit Socin. conf. 66. post nu. 3. lib. 3. Zafus de feud. in 4. par. vers. Secundo fallit. Licet enim Ecclesia in multis sit privilegiata, in hoc tamen non videtur posse allegari probabilis ratio diversitatis inter Ecclesiam, & privatum: merito eodem jure censeri debet.

3 Sed quid (d) si sit feudum decimarum, nunquid laicus canonice investitus ab Ecclesia de aliquibus decimis, poterit alium laicum de ipsis decimis subinfundare? Respond. quod non, etiam si accederet auctoritas, & consensus Episcopi. Ita tenent Innoc. in c. prohibemus de decimis, & ita sententiunt communiter Doct. ut ait Abb. in eod. c. prohibemus, num. 4. quem refert Jacob. in verbo, in feudum, post nu. 40. Ratio autem differenciae inter feuda decimarum, & alia feuda Ecclesiastica est, quia laici non possunt decimas retinere sine periculo animarum suarum: ideo Ecclesia omni studio conatur eas ex eorum manibus extirpare, quae causa non militat in aliis feudis, quae licite etiam a laicis retineri possunt. In contrarium tamen facere videtur ea, quae dixi supra, q. 13. vers. Sed quero.

4 Scias tamen, quod ad hoc, ut hujusmodi subinfundatio, quae fit per primum vassallum valeat: tria (e) requirantur. Primum, quod vassallus hoc faciat bona fide, & sine fraude. Secundum, quod ille cui subinfundatur, sit ejusdem conditionis, & Jul. Clar. Sentent. Pract. Civil. Tom. 1.

qualitatis, cujus est ipse vassallus. Tertium, quod subinfundet cum eisdem pactis, & conditionibus, cum quibus ipse tale feudum tenebat. Ita dicit gloss. in d. c. 1. §. praeerea, in gl. magna, circa fin. quae in hoc est communiter approbata: ut attestatur Jac. in verbis, & cum pacto, de non alien. post num. 2. in verbo, ita etiam quod ipsi post nu. 3. & dicit Molin. in consuet. Paris. feud. §. 52. nu. 18. quod omnes Doct. illam sequuntur.

Sed circa hujusmodi subinfundationem est advertendum, quia principaliter concernere potest, & praedictum domini, & etiam praedictum agnatorum: puta si vassallus non habens filios investiat alium habentem filios, quo casu, cum per ejus mortem esset aperendum feudum domino, vel agnatis, juxta qualitatem feudi: nulli dubium est, quin talis subinfundatio resultet in eorum omnium praedictum: & ideo aliqui dicebant, quod feudum subinfundatum non debeat remanere penes secundum vassallum, & ejus descendentes, plus quam remansisset penes primum vassallum, & ejus descendentes, & hoc si feudo esset aperendum domino, sive agnatis. Alii dicebant, quod quatenus tractaretur de praedictum domini, feudum debeat remanere penes ipsum secundum vassallum, etiam post finitam lineam primi, secus autem quatenus concerneret praedictum (f) agnatorum. Et pro hac opin. videtur text. expressus, quem ad hoc ponderat Curt. jun. in loco supra allegato, in ca. 1. §. 1. qualis olim feud. pote. alien. ubi dicitur, quod quomodocumque primus vassallus esset feudo privandus, non potest feudum adimi secundo vassallo, si sit paratus istud ab ipso domino recognoscere, & illi servire. In practica tamen credo, quod non possit suffineri. Quantum vero fit ad praedictum agnatorum, omnes tere conveniunt, quod quando feudum est antiquum sive patrum, non durat apud secundum vassallum, nisi donec vivat vassallus, qui subinfundavit, vel ejus descendentes. Eo autem mortuo, resolvitur subinfundatio, veniuntque proximior agnatus ad feudum. Ita dicit Spec. de feud. §. quoniam, vers. 39. & est communis opin. ut dicit Alex. conf. 15. n. 9. lib. 5. quem refert Ruin. conf. 37. nu. 18. lib. 1. & conf. 213. post nu. 2. eod. vol. Cum enim feudum illi agnatis debeatur ex pacto, & providentia primi concedentis, merito non potest vassallus aliquo modo eis praevoluntate per hujusmodi subinfundationem. Et praedictum communiter Doctores, ut dicit Berous quaest. 59. n. 5.

6 In proposito hujus conclusionis, quero: Pone, quod (g) iste secudus vassallus, cui feudum fuit subinfundatum, velit illud alienare, nunquid requiratur consensus prioris, & supremi domini, an autem consensus domini immediati, qui subinfundavit? Resp. quod requiratur consensus prioris, & supremi domini, non autem consensus domini immediati. Ita dicit gloss. in c. Imperialem, §. illud, in verbo, Nisi requisitus, de prohib. feudi alien. per Frider. & est magis commun. opin. ut attestatur Jacob. in verbo, Et cum pacto, de non alien. n. 21. & seq. Cagnol. in l. consiliis, §. fecit met, nu. 9. ff. de reg. jur. Zaf. de feud. in 9. parte, vers. Sed occurrit. Nam apud primum vassallum, post factam subinfundationem, non remanet neque directum, neque utile dominium, sed solummodo quae dam reliquiae utilitatis domini, quae tanquam modici momenti non attenduntur, sed attenditur prima, & potior causa, quae est dominium directum remanens apud primum dominum. Quod nota, quia cum haec quaestio semel contigisset de facto, aliqui, qui praedicta non viderant, responderunt contrarium.

ADDITIONES.

(a) Ubi infundere. Fallit, si sit appositum pactum de non alienando, per Ceph. in cons. 197. nu. 26. Item quod vassallus possit irrequisito domino infundere alium vassallum de feudo quod ipse habet, atque recognoscit a domino, commune vide per Duen. sub regul. 40. versio. similia primo, ubi communem attestantes retulit, & in fin. citat Curt. sublimitatem, & dixi in collect. mea commun. opin. versio. vassallus, nu. 42. GIACH.

Nunquid possit vassallus sine domini consensu alium subinfundere. Quod vassallo licet absque domini consensu feudum concedere, patet ex tit. 5. sed etiam rei: versio. per feudum tamen, & tit. 9. in princ. versio. si vero, vel totum, & tit. 26. §. beneficium, & tit. 34. §. similiter lib. 2. F. Et, post Clarum hic nostrum, pro confirmatione hujus pronuntiationis infinitas fere auctoritates cumulat Henricus a Rosenthal. in tract. feud. ca. 1. membr. 1. conclusio. 43. sub littera A. HARR.

(b) Sed quid in Ecclesiastico. Quod vassallus non solum feudum laicum, sed Ecclesiasticum etiam alii concedere in feudum possit, multiplex fuadet ratio. Tum quia loca iuris feudalis omnia, modo allegata, de subinfundatione tractantur, absque ulla distinctione inter feudum laicum, & Ecclesiasticum, vassallo jus tribuunt de feudo suo alium investienti. Ast ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, l. de pretio, §. ff. de Public. in rem act. Tum quia per subinfundationem Ecclesiastici feudi conditio Ecclesie deterior non efficitur: sicut enim vassallus sine fraude, & eisdem conditionibus personae, & sub iisdem pactis, subinfundationem facere jubetur, teste Claro nostro hic non. 4. & nos illud infra num. 6. demonstrabimus paulo accuratius. Tum quia neque domino, neque feudo cum mortuo vassallo, qui subinfundavit, jus subinfundati extinguitur, tit. 5. §. varus, lib. 1. F. & tit. 9. in principio, versio. si autem dissentientes, ubi si tamen sine herede masculo descendente, & c. lib. 2. F. Extinctio tamen namque, & resolutio iure dationis extinguitur quoque, & resolvitur jus acceptoris, arg. l. pto 69. §. praedium i. ff. de leg. 2. l. fundum 7. ff. de actionibus empr. Hartman. Pistor. lib. 2. q. 44. num. 8. Atque ita post Clarum nostrum, & ab eo relatis hic tradunt Schrader. in tractat. feud. parte 2. cap. 2. num. 10. Vult. lib. 1. de feud. cap. 10. num. 80. & D. Bocerius in tract. de commodo, & iure seniorit. & c. lib. 2. cap. 6. nu. 73. & segg. HARR.

(c) Possit subinfundari. Pone factum esse subinfundationem, modo quaeritur, quid si secundum committat feloniam, cui devolvatur res, an primo domino, an vero primo feudatario? Vi. per Alex. in leg. possidere, §. ex contrario, ff. de acquir. pass. GIACH.

(d) Sed si sit feudum decimarum. An tamen possit vassallus, qui decimas ab Ecclesia in feudum habet, de hoc feudo alium investire queat praeter Clarum nostrum, satis explicat Zahus in epitom. feud. part. 9. num. 17. M. in consuetud. Paris. §. 46. qu. 4. Schrader. d. part. 2. cap. 2. num. 17. Covar. lib. 1. variat. resolut. cap. 17. num. 5. versio. praeter hoc & illud. Mozz. in tract. de feud. rubr. sine tit. de rebus, & c. nu. 20. Rosenthal. d. tractat. feud. cap. 4. conclusio. 28. n. 2. & segg. HARR.

(e) Tria requiruntur. J. Adde, ut per Jac. qui etiam idem tenet, atque illa tria commemorat, in suis quaestionibus feud. q. 30. sub num. 38. & de duobus primis requisitis vide per Socin. commune attestantem tam in feudo habito a laico, quam in feudo habito ab Ecclesia. in cons. 66. col. 2. & post nu. 5. vol. 3. & dixi d. collect. mea, nu. 14. & 15. GIACH.

Tria requiruntur. J. Ad hoc, ut tamen subinfundatio valeat, tria iure feudali copulate desiderantur. Primum, ut fiat sincere, & absque fraude, d. tit. 9. in princ. versio. si vero, & d. tit. 26. §. beneficium lib. 2. F. Deinde, ut fiat personae aequali, aut certe melioris, non deterioris conditionis, quam est vassallus, d. tit. 26. §. beneficium, ubi, dum tamen mitti detur, & c. & praedictio tit. 34. §. similiter ibi, in feudum tamen recte dabit, si secunda persona sit talis, & c. lib. 2. F. Tertio, ut fiat iisdem sub conditionibus, sub quibus subinfundans illud a domino accepit, d. tit. 34. §. similiter versio. profecto ille, li. 2. F. Verum de hisce subinfundationis requisitis exquisitae, post alios, dissertant Jo. Borcholt. in Comment. in consuet. feud. c. 8. num. 50. Hartman. de feud. obs. 38. Mynding. cent. 1. obser.

62. Hartman. Pistor. d. q. 44. num. 2. Mozz. d. tract. d. feud. tit. de his, qui feud. dare poss. num. 26. Vult. d. lib. 1. de feud. c. 10. nu. 81. cum segg. & Henricus a Rosenthal. d. tract. feud. c. 9. membr. 1. conclusio. 43. & segg. necnon H. in tract. feud. c. 12. pag. 323. & segg. HARR.

(f) Agnatorum. Item quod mortuo infundente proximo agnatus admittatur ad revocationem istius infundationis, etiam si sine fraude facta fuisset dicta infundatio, per Rol. cons. 67. nu. 17. GIACH.

Praedictum agnatorum. An tamen quatenus subinfundatio fieri possit in praedictum agnatorum, post Clarum hic nostrum, declarat Hartman. Pistor. d. libro 2. quest. 44. n. 6. Vultejus d. ex. 10. nu. 82. versio. tertio, ne fiat, & c. Rosenthal. d. c. 9. membr. 1. conclusio. 48. alioque fere sexcentis, ad hoc recensitis. HARR.

(g) Pone, quod iste secundus vassallus, & c. Quod non solum vassallus, sed & subvassallus feudum suum alii in feudum concedere possit, & sic deinceps non tantum bis vel ter, sed usque in infinitum, patet ex cap. 1. §. similiter ibique Alvarot. & Praeposit. de loco Corrad. tit. 34. libro 2. F. Schraderus in tract. feud. parte 2. c. 2. nu. 13. & D. Bocerius d. tract. de commodo, & iure senior. libro 2. c. 6. nu. 82. & segg. HARR.

QUESTIO XXXIII.

SUMMARIA.

EX CLARO.

- 1 Vassallus an possit sine consensu domini feudum alteri locare.
2 Et an dare ad libellum.
3 Et an concedere in emphyteusim.
4 Et quid de consuetudine.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 An & quatenus vassallus sine consensu domini feudum alteri locare queat.
2 Locatio ad tempus longum alienatio non videtur.
3 Alienatio feudi per libellum facta, est prohibita.
4 Contractus libellarius quis.
5 An & quatenus datio in emphyteusim vassallo interdicitur, remissive.

Quero, an vassallus (a) possit sine consensu domini feudum alteri locare? Respond. de locatione ad modicum (b) tempus, res omni caret difficultate. Sed de locatione ad longum (c) tempus, (d) dicendum est, quod non potest vassallus id facere absque consensu domini. Et ad hoc allegatur Bald. in cap. 1. §. aut si libellatio, quib. mod. feud. amitt. quem omnes sequuntur, ut dicit Jacob. in verbo, Et cum pacto, de non alien. nu. 15. & est communis conclusio, ut dicit Curt. jun. de feud. in 4. parte, in ultima causa amissionis feudi, in 1. reg. q. 3. Bertram. cons. 2. nu. 4. lib. 2. in 2. parte. Est enim talis locatio species alienationis, ut dicam infra, §. Locatio.

Pariter etiam non potest vassallus sine domini consensu rem feudalem dare (e) alteri ad libellum. Text. est clarus in c. Imperialem, in princ. de prohib. feud. alien. per Frid. & ita expresse determinat Doctor. ut dicit Jac. in verbo, Ita etiam quod ipsi. 9.

Idem etiam (f) dicendum est in emphyteusi, eadem ratione, ut scilicet non possit vassallus sine consensu domini rem feudalem dare alteri in emphyteusim. Ita tenet gl. in c. Imperialem in princ. in verbo, seu alienare, circa fin. Et est magis commun. opin. ut dicit Curt. jun. in d. 4. par. in 2. q. 1. reg. 4.

Scias tamen, quod quicquid sit in puncto iuris, hodie ex generali consuetudine vassalli pascua, terras incultas, & eremos feudales in emphyteusim concedunt. Et de hac consuetudine attestatur Petr. Jac. & post eum Jo. Raynal. in d. c. Imperialem, §. 1. Jo. Fabr. in §. adeo Instiut. de locat. quem refert Curt.

Curt. jun. in d. 2. q. 9. Quod not. quia haec consuetudo ita tolerata exulare vassallum a poena privationis, quam de jure incurrit, propter talem concessionem emphyteuticam factam de re feudali.

QUESTIO XXXIV.

SUMMARIA.

EX CLARO.

- 1 Vassallus an possit renunciare feudum in manibus domini ipso invito.
2 Et an post talem renunciationem possit offendere Dominum.
3 Et an possit talem renunciationem facere in praedictum agnatorum.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 An vassallus feudum suum domino invito restituere sine cedere possit.
2 An, & quatenus isthac resputatio agnatis ipsius vassalli praedictet, remissive.

Quero, an vassallus possit renunciare feudum in manibus domini, ipso domino (a) invito? Respond. quod super hoc articulo varie sunt Doctorum opiniones. Aliqui enim tenent, quod vassallus possit, etiam invito domino, feudum renunciare, dummodo id ipsius domini interesset: & videtur tex. in cap. 1. de vassallo qui contra constit. Lothar. & c. Abb. in c. que in Ecclesiis, sum. 19. de constit. quod ita communiter tenent Doctores. Hanc etiam esse communem conclusionem attestatur Curt. jun. de feud. in quarta parte, in ultima causa amiss. feud. in 31. q. prima regula, quia cum principaliter feudum concedatur favore investiti, merito videtur ei licere desistere favori suo renunciare. Contrariam autem opin. scilicet, quod imo non possit, tenet Bart. in l. is cum quo, circa princ. ff. de aqua plu. arc. & dicit Alexand. in l. si quis vi, §. fin. num. 14. in fin. ff. de acquir. pass. quod ita magis communiter tenetur, licet super isto articulo multa scribantur. Et hac opin. mihi magis placet. Cum n. feudum sit contractus nominatus, & ultro, citroque obligatorius, non debet esse in facultate unius, alio invito, ab eo recedere. Eset tamen forte tutius tenere distinctionem, quam sensit gl. in c. 1. in gl. fin. de Cap. qui jur. vend. ut scilicet dicamus, quod quando pro feudo praestatur certum servitium, eo casu non possit vassallus invito domino ipso feudo renunciare: si vero feudum sit concessum simpliciter ad servitium incertum, tunc possit renunciare. Et illam gl. in hoc esse communiter approbatam attestatur Jac. in verbo, qui quidem investiti, numer. 29. & in verbo, Et unus ex dictis, num. 1. Ita etiam communiter teneri affirmat Albert. in l. cum fructuarius, ff. de usufr. Fel. in d. c. que in Ecclesiis, num. 78. & seg. dicit etiam Mol. in consuet. Paris. feud. §. 1. glof. 5. mem. 3. quod ita distinguunt communiter DD. Idem dicit Zas. de feud. in 10. parte in princ. 2. particula, qui etiam in 12. particula, versio. Secunda conclusio, dicit hanc esse communem opin. Et ideo licet vassallus desinat rem feudalem: non tamen propterea liberabitur a praestatione servitii, quod pro ipsa re praestare tenebatur. Et ita esse commun. opin. attestatur Alb. in l. sed an ultro, §. si autem versio. 1. item alleg. ff. de neg. gest.

Sed postea, quod possit renunciare: Quero nunquid poterit vassallus post talem renunciationem offendere dominum? Respond. quod nullo modo debet eum offendere, propter reliquias praecedentis vassallagii, & amicitiae, & si secus faciat, debet puniri. Ita dicunt omnes Doct. ut dicit Jac. in verbo, Et unus ex dictis, nu. 1. in fin.

ADDITIONES.

(a) An vassallus possit sine consensu domini feudum alteri locare. Quamvis tamen Doctores communiter, teste hic Claro nostro, distinguendum existimant inter locationem ad modicum tempus factam, & inter eam, quae fit ad longum aliquod tempus, puta decem, vel plures annos, ut hac non valeat, illa vero subsistat, Jac. de Belvis. in c. 1. §. donare, qualiter olim potestas feud. alien. tit. 9. lib. 2. F. Laudens. ibidem numer. 5. Mozz. in tract. de feud. tit. ex quib. caus. feud. amitt. num. 130. Vult. libro 1. de feud. c. 10. n. 48. Borcholt. in Comment. in consuet. feud. c. 8. num. 36. Sonsbecc. in Comment. in consuet. feud. par. 12. nu. 84. Rosenthal. in tract. feud. c. 9. membr. 1. conclusio. 48. & seg. ubi complures cumulate allegat: contraria tamen sententia, quod videlicet quavis locatio feudi, sive ad breve, sive ad longum tempus fiat, si modo fraudulenta non sit, subsistat, vestisimiliter videtur. Tum quia locatio feudi simpliciter, absque ulla distinctione inter tempus breve aut longum, vassallo conceditur, d. tit. 9. §. donare, libro 2. F. tamen quia locatio etiam ad tempus longum alienatio non censetur, l. non solum, 30. ff. locati, no quidem in superficie, l. ult. ff. de superficie, & locator possessionem rei retinet, l. officium, 9. ver. denique ait, ff. de rei vindicat. His, & aliis rationibus hanc opinionem tenetur, Pinell. ad l. 1. parte 3. num. 66. cap. de bon. matern. D. Obrecht. de feud. capitulo 3. num. 27. Rudinger. libro 1. variat. lect. jur. feud. c. 53. num. 5. cum segg. D. Bocerius in tract. de commodo & iure senior. libro 2. c. 6. n. 146. cum segg. HARR.

(b) Ad modicum tempus. Et de locatione facta a prelato ad tempus non longum quod valeat: licet non obliget successorem, nisi facta sit pro utilitate Ecclesie: commune vide per Gabriel. Eugubini. cons. 82. num. 82. & in collecta mea commun. opin. versio. locatio, num. 4. GIACH.

(c) Ad longum tempus. Item de locatione ad longum tempus facta per Prelatum, & capitulum ex justa causa, & cum debita solemnitate quod valeat, commune vide per Rol. in cons. 96. nu. 20. & omnino in d. collect. mea sub nu. 8. ubi de constitutione Pauli Veneti Pape II. memini, quae contrarium ditioni, & de illius extensione facta in rebus Ecclesiasticis. GIACH.

(d) Dicendum est. Hae est opin. Marth. de Aflida, in d. ca. Imperialem, nu. 6. Jaf. in l. fin. num. 122. C. de jur. emphyt. Curt. jun. in tractat. feud. 4. parte ult. caus. amiss. feud. reg. quest. 3. locatio enim ad longum tempus parum differt ab alienatione, & ideo prohibita alienatione, censetur etiam prohibita locatio ad longum tempus. GOVEAN.

(e) Dare alteri ad libellum. Quod tamen alienatio feudi per libellum sine contractu libellarium facta iure sit prohibita, constat ex tit. 5. §. aut si libellario, & tit. 13. libro 1. F. tit. 9. §. donare, tit. 39. in fine principii, tit. 44. & tit. 55. in princ. libro 2. F. Est tamen contractus libellarius, quo res in alium transferitur iure venditionis, scriptura interveniente, & certa pecunie summa initio data pretii nomine, non tamen iusti: & hoc amplius constituta mercede, sive pensione annua solvenda venditori, vel ut certo conditio tempore contractus renovetur, numerato fidei pretio certo, vel arbitrario. Vult. d. libro 1. de feud. c. 10. num. 49. Cuiac. ad tit. 2. lib. 1. F. Borcholt. d. Comment. in consuetud. feud. c. 3. n. 45. Bocerius d. lib. 2. c. 6. n. 186. & segg. HARR.

(f) Idem etiam dicendum est in emphyteusi. An tamen & quatenus vassallus absque domini consensu feudum suum in emphyteusim dare possit, post Clarum nostrum hic explicat Borcholt. d. Comment. in consuetud. feud. cap. 8. n. 7. Wumberg. de feudor. observ. 33. Mynding. cent. 6. observat. 30. numer. 1. Mozz. de amiss. feud. nu. 130. & D. Bocerius d. c. 6. nu. 140. & aliquot segg. HARR.